

Ακτινογραφία του αμπελοοινικού τομέα

Ανδρέας Κυριακίδης

Λειτουργός Αμπελοοινικών Προϊόντων Α΄
στο Συμβούλιο Αμπελοοινικών Προϊόντων

Ο Αμπελοοινικός τομέας μέχρι το 2004 που εντάχθηκε η Κύπρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση στηριζόταν στις κρατικές επιδοτήσεις σε όλα τα στάδια της παραγωγικής αλυσίδας. Από το αμπέλι μέχρι το τελικό προϊόν υπήρχε κρατική επιδότηση. Λόγω των κρατικών επιδοτήσεων, της εξασφαλισμένης διάθεσης της παραγωγής σταφυλιών, αλλά και των περιορισμένων δυνατοτήτων απασχόλησης του αγροτικού πληθυσμού σε άλλους κλάδους, η αμπελοκαλλιέργεια ήταν η βασική και, ίσως, για πολλούς η μόνη διέξοδος. Από το 1974 μέχρι και το 2000 παρ' όλο που οι αμπελουργοί προέβαιναν με δικά τους έξοδα σε φυτεύσεις και αναφυτεύσεις αμπελώνων, η αμπελοκαλλιέργεια αυξάνεται με γρήγορους ρυθμούς (από το 1974 μέχρι το 1980 φυτεύτηκαν 34.495 δεκάρια με νέους αμπελώνες).

Μέχρι το 2004, οι τιμές των σταφυλιών καθορίζονταν από το Υπουργικό Συμβούλιο και η διάθεση των σταφυλιών από τους παραγωγούς ήταν εξασφαλισμένη. Συγκεκριμένα, το Υπουργικό Συμβούλιο καθόριζε τις τιμές για όλες τις ποικιλίες σταφυλιών (ξεχωριστά την τιμή που θα πλήρωνε ο οινοποιός, ξεχωριστά την κρατική επιδότηση και ξεχωριστά τη συνολική τιμή που θα καταβάλλετο στον παραγωγό). Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι, το 1998 ο κυπριακός αμπελώνας ήταν 156.358 δεκάρια και η συνολική παραγωγή σταφυλιών ήταν 125.422.000 εκ. κιλά από τα οποία 97.716.000 εκ. κιλά παρελήφθησαν από τις οινοβιομηχανίες και τα περιφερειακά οινοποιεία. Η συνολική κρατική επιδότηση ήταν € 15.722.815,31.

Σταδιακά, η οινοβιομηχανία παρά τις κρατικές επιδοτήσεις άρχισε να χάνει την ανταγωνιστικότητα και τις αγορές της, με αποτέλεσμα να συσσωρεύονται **πλεονάσματα**, τα οποία δεν μπορούσε να διαθέσει. Είναι αξιοσημείωτο ότι, κατά το 2000 οι εκπρόσωποι των οινοβιομηχανιών είχαν δηλώσει ότι, δεν μπορούσαν, πλέον, να παραλαμβάνουν σταφύλια πέραν μιας συγκεκριμένης ποσότητας, ακόμη και σε μηδενική τιμή καθότι δεν μπορούσαν να διαθέσουν τα αποθέματά τους. Για επίλυση του προβλήματος είχαν εισηγηθεί να παραλαμβάνουν τα σταφύλια για λογαριασμό του Κράτους. Μπροστά σε αυτή την αδιέξοδη κατάσταση η Κυβέρνηση αποδέχτηκε την πρόταση των οινοβιομηχανιών για παλαβή της πλεονασματικής παραγωγής και μετατροπής της σε οινόπνευμα για λογαριασμό του Κράτους.

Η αρχή για τις **εκρίζώσεις** έγινε το 1988 όταν το Υπουργικό Συμβούλιο είχε εγκρίνει Σχέδιο κινήτρων, στα πλαίσια του οποίου εκρίζώθηκαν 38.651,72 δεκάρια Ντόπιο Μαύρο και καταβλήθηκε το ποσό των €11.445.526 με στόχο τη μείωση της παραγωγής κατά 40.000.000 εκ. κιλά. Το Υπουργικό Συμβούλιο στις 12/4/2000 με Απόφασή του (αρ. 51.579) ενέκρινε το «Σχέδιο παροχής κινήτρων για αναδιάρθρωση ορισμένων προβληματικών λευκών οινοποιήσιμων ποικιλιών και εξαγοράς δικαιωμάτων επαναφύτευσης 3.000 σκαλών της ποικιλίας Σουλτανίνας». Το Υπουργικό Συμβούλιο στις 8/1/2003 με νέα Απόφασή του (αρ. 57.067) ενέκρινε «Σχέδια για την αναδιάρθρωση του αμπελουργικού δυναμικού και την εξουδετέρωση της πλεονασματικής παραγωγής». Συγκεκριμένα, τα Σχέδια προνοούσαν:

- α) Την εκρίζωση και εξαγορά των δικαιωμάτων φύτευσης 33.477 δεκαρίων από τη μη παραδοσιακή αμπελουργική περιοχή και τη ζώνη Γ (26.637 δεκ. ντόπιο Μαύρο, 2.761 δεκ. Ξυνιστέρι, 1.402 δεκ. Μαλάγα και 2.675 δεκ. Σουλτανίνας).
- β) Την εκρίζωση 30.804 δεκ. ντόπιου Μαύρου στις ζώνες Α, Β και Γ και την αναφύτευσή τους με νέες και παραδοσιακές επιθυμητές ποικιλίες.
- γ) Την εκρίζωση και αναφύτευση 5.304 δεκ. στην περιοχή της Κουμανδαρίας.

Η υλοποίηση των πιο πάνω Σχεδίων διακόπηκε μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, προκειμένου να αξιοποιηθούν κοινοτικά κονδύλια που υπήρχαν για τα συγκεκριμένα Μέτρα και να εξοικονομηθούν εθνικοί πόροι.

Ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Για την αντιμετώπιση των ετήσιων πλεονασματικών ποσοτήτων σταφυλιών από προβληματικές ποικιλίες, εφαρμόστηκε το **Μέτρο ΣΑΠ 1α** (2004-2005). Το Μέτρο χρηματοδοτήθηκε αποκλειστικά από Κοινοτικούς πόρους. Δικαίωμα συμμετοχής είχαν οι ιδιοκτήτες και διαχειριστές αμπελώνων των ποικιλιών «Παλομίνιο και Πλάντ Χ» στο σύνολο του κυπριακού αμπελώνα και των ποικιλιών «Ντόπιο Μαύρο» και «Σουλτανίνα» στις Κοινότητες που βρίσκονται εκτός περιοχών παραγωγής ΟΕΟΠ. Εκριζώθηκαν 19.794 δεκάρια και καταβλήθηκε στους δικαιούχους το ποσό των €20.760.283,22. Επίσης, στα πλαίσια του Κοινοτικού Κανονισμού (ΕΚ) 479/2009 εφαρμόστηκε εθελοντικό σχέδιο οριστικής εγκατάλειψης αμπελώνων. Η εφαρμογή του Μέτρου κάλυψε έκταση 17.164,3 δεκάρια και καταβλήθηκε στους δικαιούχους το ποσό των €12.447.803,02

Από το 2004, με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση εφαρμόζεται σε ετήσια βάση **Σχέδιο για την αναδιάρθρωση του κυπριακού αμπελώνα και της ποικιλιακής μετατροπής του με σύγχρονες καλλιεργητικές πρακτικές και με ποικιλίες που παρέχουν μεγαλύτερες ευκαιρίες αξιοποίησης και δυνατότητες παραγωγής**. Συγκεκριμένα, από το 2004 μέχρι και το 2012 έγινε αναδιάρθρωση 12.645,70 δεκαρίων και καταβλήθηκε το ποσό των €17.873.265,82.

Συνολικά, από το 1988 μέχρι και το 2012 μέσα από την εφαρμογή εθνικών ή κοινοτικών Μέτρων και τη σταδιακή εγκατάλειψη των αμπελώνων, το **αμπελουργικό δυναμικό της Κύπρου** είχε τις ακόλουθες δομικές μεταβολές:

Αμπελουργικό δυναμικό 1989	240.076 δεκ.	
Αμπελουργικό δυναμικό 1996	191.992 δεκ	
Αμπελουργικό δυναμικό 2005	150.444 δεκ.	
Αμπελουργικό δυναμικό σήμερα	85.385 δεκ.	
Οριστική εγκατάλειψη	90.776 δεκ.	}
Εγκατάλειψη (εκτός μέτρων)	63.915 δεκ	
Αναδιάρθρωση (με Μέτρα)	19.543 δεκ.	

Το αμπελουργικό δυναμικό (οινοποιήσιμα) ανέρχεται σε 85.385 δεκάρια και η συνολική παραγωγή σταφυλιών στα 30 εκ. κιλά περίπου. Τα οινοποιεία παραλαμβάνουν περίπου 15-17 εκ. κιλά και η υπόλοιπη παραγωγή διοχετεύεται σε άλλες χρήσεις(επιτόπια κατανάλωση, παραγωγή εδεσμάτων χωρική οινοποίηση κ.λ.π.). Σύμφωνα με στοιχεία του 2011, τα οινοποιεία διέθεσαν στην εσωτερική αγορά 11.158.000 λίτρα οίνου και στη διεθνή αγορά άλλα 2.519.000 λίτρα οίνου. Η συνολική αξία από τη διάθεση οίνου και των άλλων αμπελοοινικών προϊόντων (ζιβανία, χυμός κ.ά.) για το έτος 2011, στην εσωτερική και διεθνή αγορά υπολογίζεται σε €13.932.526. Οι εισαγωγές οίνων, από την άλλη, τα τελευταία δέκα χρόνια ακολουθούν μια σταθερά ανοδική πορεία με μια αισθητή επιτάχυνση από το 2005 και μετά. Συγκεκριμένα, η αξία των εισαγόμενων οίνων για το 2000 ήταν € 709.284 το 2005 €2.752.744 και το 2011 €6.278.860.

Το Συμβούλιο Αμπελοοινικών Προϊόντων, όντας υποχρεωμένο να εφαρμόζει την κοινοτική Νομοθεσία που αφορά τον αμπελοοινικό τομέα, προσπαθεί τα τελευταία χρόνια, να αξιοποιήσει κάθε δυνατότητα που υπάρχει προκειμένου να αναστρέψει την κατάσταση και να τον οδηγήσει ξανά σε ανοδική πορεία ανάπτυξης. Συγκεκριμένα, το Συμβούλιο με στοχευμένα Μέτρα, Δράσεις και στρατηγική επιχειρεί να αξιοποιηθούν όλα τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που υπάρχουν. Είναι πεποίθηση του Συμβουλίου ότι, με την εφαρμογή των Μέτρων που έχει στη διάθεσή του για την αναδιάρθρωση των αμπελώνων, τη χρηματοδότηση των οινοποιείων, την προώθηση των εξαγωγών, την καλλιέργεια και προώθηση οινικής παιδείας και κουλτούρας, ο τομέας θα ανακάμψει. Ήδη, αρκετά επώνυμα κρασιά κατάφεραν μέσα από ποιοτικά άλματα των τελευταίων χρόνων, να ξεχωρίζουν και να κερδίζουν την προτίμηση και εμπιστοσύνη του κύπριου καταναλωτή.